

KUTATÁSI TELEGRAM: SZEMTŐL SZEMBE

DR. KLAUS HARNACK*

Fordította: Budai Georgina**

Milyen hatása van a pupilla méretének az erkölcsi magatartásra? Van értelme az állandó dicséretnek? Mit mond el rólunk egy ölelés? És melyiket gondolja jobbnak – az álló vagy ülő helyzetet? A kutatási telegram (Forschungstelegramm) áttekintést ad az aktuális tudományos felismerésekről és tanulmányokról a konfliktuskezelés tematikája körül.

Szemtől szembe

Első pillantásra banális felismerésnek tűnik: Ha az embert figyelik, az támogatja a becsületes magatartást. Azonban hatással van ránk az a mód, ahogyan figyelnek bennünket? Egy apró részletre vonatkozóan, egy kis külső jellemzőre, amelyet gyakran nem tudatosan csak észlelnek; ezzel a kérdéssel egy holland pszichológus csapat foglalkozott. A kutatók három kísérletben vizsgálták a pupilla méretének a magatartásra gyakorolt hatását. Kísérletüket arra a hatásra alapozták, hogy a pupillák mérete összefüggésben áll az erkölcsi magatartással. Míg a kitágult pupillákat a becsületes magatartással társítják, addig az összeszűkült pupillákat inkább a nem becsületes magatartással hozzák összefüggésbe. Az év elején, a *Journal of Experimental Social Psychology*-ban megjelent tanulmány keretében a kísérleti alanyoknak először olyan videókat mutattak, ahol az emberek pupillái különböző módon voltak kitágulva (tág vagy szűk pupilla). Ezt követően egy olyan feladattal szembesítették őket, amelynél csalni lehetett. Az eredmények azt mutatták, hogy azok a kísérleti alanyok, akik korábban kitágult pupillájú embereket láttak, inkább a becsületes magatartás felé hajlottak. Azok a kísérleti alanyok, akik összeszűkült pupillájú embereket láttak, inkább a csalárd magatartás felé hajlottak. Még akkor is, ha itt nem egy kis hatásról van szó, a tanulmány a finom hatások magatartásra gyakorolt fontosságát hangsúlyozza.

* Tudományos munkatárs (Münsteri Egyetem, Pszichológiai Intézet)
(A cikk a Die Mediation c. lap 2018/5. számában jelent meg Forschungstelegramm c. rovatban.)

** joghallgató (Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar)

Dicsérni és hazudni

Ha egy gyermekről van szó, nem lehet eleget dicsérni. A kis csibészeket még az egészen triviális dolgoknál is folyamatosan megerősítik. Ha Ön ezt a trendet nem akarja követni, akkor a *Psychological Science* nevű szakfolyóiratban publikált cikk révén egy érvekkal alátámasztott hátszelet kap. Már a korábbi tanulmányokban is bemutatták, hogy a gyermekek motivációja a teljesítmény elérésére csökken, ha túlzottan dicsérve vannak. A négy főből álló nemzetközi pszichológus csapat, Li Zhao, Gail D. Heyman, Lulu Chen és Kang Lee mostanra egy tanulmányorozatban tudta megmutatni, hogy a három és öt év közötti gyermekek erkölcsi szempontból inkább negatív magatartást tanúsítottak, ha az intelligenciájukra vonatkozóan kaptak dicséretet. A tanulmány ezen kívül azt is megmutatta, hogy a gyermekek inkább a csalás felé hajlottak, ha a képességeikre, és nem pedig a cselekedeteikre vonatkozóan kaptak dicséretet. Ha a gyermekek a teljesítményük alapján lettek megdicsérve, az erkölcsi magatartásukat illetően nem volt mérhető rosszabbodás. Ez a hatás egyébként a fiúknál sokkal jobban jutott kifejezésre, mint a lányoknál, akik összességében kevesebbet füllentettek. Legközelebb tehát a kisgyermeknek szóló dicséretet fogalmazza meg úgy, hogy „Ezt jól csináltad” (ahelyett hogy „Jó vagy”), amennyiben a társadalmi erkölcs motivációt jelent Önnek a nevelésben.

Ölelések és érzések

Minden kultúrában megvannak a társadalmi összetartozás gesztusai: Míg a franciák a levegőbe adott puszit és az oroszok a férfiak közötti puszit részesítik előnyben, addig nálunk inkább a kézfogás a megszokott köszönésnél. Az összetartozás széles körben elterjedt gesztusa az ölelés is. Tudunk differenciálni abban a kérdésben, hogy mit jelent ez a gesztus? Emocionális vagy objektív természete van? Ezt a kérdést a bochum-i Ruhr Egyetem csapata vizsgálta és eredményeit a *Psychological Research* nevű folyóiratban publikálta. A kutatók alapvetően igazolni tudták, hogy erős tendencia mutatkozik a jobb oldalról történő ölelésre (mindkét fej baloldalra dől és a jobb kar ölel át). Az a tanulmány, amely nagy médiaérdeklődést váltott ki, még többet tudott mutatni. Számos megfigyelés és összesen 2500 személy bevonásával megvalósított laborkísérlet segítségével a pszichológusok arra jöttek rá, hogy azok az emberek, akik egy érzelmi szituációban (pozitív vagy negatív) vannak, eltérnek a jobb oldalról történő ölelés tendenciájától és nagyobb mértékben ölelkeznek a baloldalról. Ez a hatás mind az örömteli, mind a kellemetlen érzéseknél bekövetkezett. A kutatók ezt a felismerést az (érzelmekért felelős) jobb agyfélteke megnövekedett hatásával indokolják, amely a test bal oldalát irányítja. Kivételt képez a férfiak közötti ölelés: Ők semleges körülmények között is a baloldalról történő ölelés felé hajlanak.

Állni vagy ülni?

„Az álló helyzet az új ülő helyzet”, feltételezi sok ergonomus és a munka világának egyre több állópultot, állítható magasságú íróasztalt és étkezdékbe való állópultokat kínálnak. Másképp gondolkodunk állva, mint ülve? Van valamilyen hatása a testtartásnak a gondolkodásunkra? Még akkor is, ha a korábbi kutatási eredmények már ebbe az irányba mutatnak, az izraeli pszichológusok, David Rosenbaum, Yaniv Mama és Daniel Algom ma arra mutatnak rá, hogy a testtartás hatással van az elismert kognitív tesztre, a „Stroop Task”-ra. Ennél a tesztnél a kísérleti alanyoknak azt a színt kell megnevezniük, amelyben a szín neve le van írva (pl. a „zöld” szó zöld vagy sárga színnel van leírva). Ha a szín neve megegyezik a leírt szó jelentésével (a „zöld” szó zöld színnel van leírva), ez a feladat egyszerű számunkra. Ha a szó a jelentéssel nem megegyező (azaz inkongruens) színnel van leírva (a „zöld” szó sárga színnel), a szín nevének tiszta megnevezése nehezebb számunkra, mert egy mentális feldolgozási konfliktusra kerül sor.

A tanulmány eredményei azt mutatják, hogy a kísérleti alanyok álló helyzetben sokkal inkább ki voltak téve az erős feldolgozási konfliktusnak, mint ülő helyzetben. A kutatók érvelése szerint az álló testtartás szabályozásáért való fokozott erőfeszítés a felelős a teljesítmény ilyen módon való csökkenéséért.

Felhasznált irodalom

Packheiser, Julian et al. (2018): Embracing Your Emotions: Affective State Impacts Lateralisation of Human Embraces. *Psychological Research*, S. 1-11.

Rosenbaum, David et al. (2017): Stand by Your Stroop: Standing Up Enhances Selective Attention and Cognitive Control. *Psychological Science* 28 (12), S. 1864-1867.

Van Breen, Jolien A. et al. (2018): Pupil to Pupil: The Effect of a Partner’s Pupil Size on (Dis)Honest Behavior. *Journal of Experimental Social Psychology* 74, S. 231-245.

Zhao, Li et al. (2017): Praising Young Children for Being Smart Promotes Cheating. *Psychological Science* 28 (12), S. 1868-1870.